

Hírsugár

**Az ELFT
Sugárvédelmi Szakcsoportjának
tájékoztatója**

17. szám

2002. december

Hírsugár

Az ELFT Sugárvédelmi Szakcsoportjának tájékoztatója

17. szám (2002. december)

ISSN 1417-8257

Kiadja a Szakcsoport vezetősége. Szerkesztő: Deme Sándor

Technikai szerkesztő: Detréné Németh Ingeborg

A tartalomból

EMLÉKEZTETŐ (1).....	3
EMLÉKEZTETŐ (2).....	7
IN MEMORIAM DR. MEDVECZKY LÁSZLÓ	10
IRPA HÍREK	13
A KÖZELJÖVŐBEN MEGRENDEZÉSRE KERÜLŐ NEMZETKÖZI KONFERENCIÁK.....	14
IRPA REGIONAL CONGRESS ON RADIATION PROTECTION IN CENTRAL EUROPE	16
A 2002-BEN MEGJELENT FONTOSABB, A SUGÁRVÉDELMEET ÉRINTŐ JOGSZABÁLYOK.....	21
MOZGÓLABOROS ÖSSZEMÉRÉSI GYAKORLAT BALATONFÖLDVÁRON	23
HURRÁ! AKKREDITÁLTAK!.....	25

*A Hírsugárba szánt cikkeket, híreket a szerkesztőnek kérjük beküldeni, lehetőleg e-mail-en
(deme@unserv.kfki.hu), Office 97 kompatibilis formátumban*

Rajzok: Déri Zsolt

EMLÉKEZTETŐ (1)

az MTA az MTA Fizikai Osztály
Sugárvédelmi, Környezetfizikai és Reaktorfizikai Bizottság
Oktatási Munkabizottságának 2001. december 13-i üléséről

Ülés időpontja, helye: 2001. december 13., MTA Székház, Roosevelttér 9.
(második emeleti „Kisterem”)

Részt vettek: Andrási Andor, Jung József, Kopcsa József, Makai Mihály, Radnóti Katalin, Uray István, Vértes Attila.

A távollévők részben előzetesen kimentették magukat, részben a zord időjárás miatt voltak kénytelenek távol maradni.

Az ülésen a Munkabizottság vezetője, Uray István elnökölt.

Az ülés napirendje:

1.) Mennyire érdeklődik a 14-20 éves korosztály „nukleáris” kérdések iránt?
(Uray István)

2.) „Modern fizika emberközelben” - egy új magyar CD bemutatása (Radnóti Katalin)

3.) Közreműködési lehetőségeink a fizikatanári ankéton (Kopcsa József)

4.) Egyebek:

- Vértes Attila: szorosabb együttműködést a különböző tudományágak nukleáris szekciói között!
- Makai Mihály: „Megáll az ész” c. könyvének ismertetése
- Radnóti Katalin: „A fizikatanítás pedagógiája” c. könyvének ismertetése
- Uray István: a „Radioactivity, a facet of Nature” c. vándorkiállítás magyarországi bemutatásának lehetőségéről

1.) Uray István számolt be egy kérdőíves felmérés eredményeiről: hogyan viszonyul a 14-20 éves korosztály a „nukleáris” kérdésekhez?

A felmérés kapcsán 309 diák töltötte ki az alábbi kérdőívet:

Születési éved:

*Feladatod egy nukleáris témájú információs WEB lap tanulmányozása.
Sorszámozd a fő címeit az érdeklődésednek megfelelően!*

(1. sorszám jelezze azt a témakört, amelyről a legtöbbet szeretnél tudni -

X jelet pedig azokhoz tegyél, amelyek egyáltalán nem érdekelnek!)

- Az atomok fizikájának alapjai
- Az atommagok fizikájának alapjai
- Az elemi részecskék fizikájának alapjai
- Sugárzások (a, b, g, X, maghasadás és magfúzió) tulajdonságai
- Az atomi világ észlelésének, kísérleti vizsgálatának eszközei
- Nukleáris ("atomi") ismereteink a világmindenség kialakulásáról és fejlődéséről
- Nukleáris ismeretek/technikák más tudományágak szolgálatában
- Nukleáris ismeretek/technikák az iparban és a mezőgazdaságban
- Sugárbiológiai ismereteink
- Nukleáris ismeretek/technikák egészségügyi alkalmazásai
- Nukleáris technikák egészségi kockázata
- A békés nukleáris energiatermelés - atomerőművek
- A nukleáris energia felhasználása pusztításra - atomfegyverek
- Nukleáris technikák természeti/környezeti haszna
- Nukleáris technikák természeti/környezeti kockázata
- Nukleáris technikák társadalmi haszna
- Nukleáris technikák társadalmi kockázata

A fenti témakörökön túlmenően érdekelne még:

.....

A felmérés tanúsága szerint (a teljesség igénye nélkül)

- az érdeklődési rangsor eleje és vége a következőképpen alakul:

1. Nukleáris fegyverek
2. Természeti kockázat
3. Univerzum
4. Egészségi kockázat
5. Energiatermelés

15. Atomfizika
16. Magfizika
17. Elemi részek

- Az elméleti tárgyak elutasítottsága 14 éves kortól fokozatosan csökken

- A fizika szakos hallgatók esetében az elméleti tárgyakon kívül más kérdések iránt érdeklődés alig fedezhető fel

Az eredmények tükrében

- az „iskola” a fizika megszerettetésében negatív eredményt képes csak elérni,
- a jövő szakembereinek érdeklődési köre nagy mértékben tér el az átlagtól, ami a „szakemberek” és a „társadalom” közötti párbeszédet és megértést bizonyára megnehezíti.

2.) Radnóti Katalin a „Modern fizika emberközelben” című új magyar CD-t mutatta be. A CD könnyen kezelhető, alapfokon is használható egyszerű és tömör megfogalmazású fogalmakat, ábrákat, életrajzokat tartalmaz. Igényesebb olvasók számára adatok és képletek állnak rendelkezésre, előrehaladottabb felhasználók számítási gyakorlatokat is végezhetnek. A CD minden magyar középiskolába ingyenesen került el, remélhetően sokan fogják a fizika tanulásának, esetleg a számítástechnika oktatásának segédeszközeként felhasználni.

3.) Kopcsa József (a Középiskolai Fizikatanárok Oktatási Szakcsoportjának elnökeként) a közreműködési lehetőségeinkről beszélt. A fizikát oktató pedagógusok továbbképzése nincs megnyugtatóan megoldva. Nagy szükségük lenne például alkalmanként olyan előadókra, akik aktuális kérdésekről nagy áttekintéssel rendelkeznek, s hiteles tájékoztatást tudnak ezekről adni. (Pl.: Milyen tényezők befolyásolják egy reaktor élettartamát?)

Előadásokra nyílhat alkalom például

- Fizikatanári Ankéton (Salgótarján, 2002. március 30-április 2)
- megyei szervezetek előadássorozatai keretén belül,
- tanulmányi versenyek eredményhirdetése előtt.

4.) Radnóti Katalin „A fizikatanítás pedagógiája” c. könyvét ismertette, ajánlva azt a fizikatanárok figyelmébe.

5.) Vértes Attila szorosabb együttműködést szorgalmazott a különböző tudományágak "nukleáris szekciói" között. Kíváncsú lenne pl. a TDK konferenciák esetében egy szekcióba gyűjteni a nukleáris vonatkozású munkákat.

Javasolta továbbá a Radiokémiai Bizottsággal való szorosabb együttműködést.

6.) Makai Mihály a „Megáll az ész” c. könyvét ajánlotta az Oktatási Bizottság figyelmébe, amelyben az „áltudományokkal” szemben sorakoztatta fel érveit. A könyv ismertetése várható a Fizikai Szemle hasábjain.

7.) Uray István tájékoztatott arról, hogy a „Radioactivity, a facet of Nature” c. vándorkiállítás (Német-, Francia- és Olaszország után) magyarországi bemutatásának ötlete fogalmazódott meg Debrecenben. Dolgoznak a feltételek megteremtésén, és keresik a más magyar városokban való bemutatás lehetőségeit is.

Az emlékeztetőt összeállította:

Uray István

az Oktatási Munkabizottság
vezetője

Debrecen, 2001. december 19.

DÓZISMEGSZORÍTÁS

EMLÉKEZTETŐ (2)

az MTA Sugárvédelmi, Környezetfizikai és Reaktorfizikai Bizottság 2002. március 1. üléséről

Ülés helye: Budapest, MTA székház, elnöki tanácsterem.

Részt vettek: Andrási A., Bíró T., Fehér I., Kanyár B., Koltay E., Köteles Gy., Lévy B., Makai M., Rónaky J., Rontó Gy., Szatmáry Z., Uray I., Zombori P., továbbá a tudományos előadással kapcsolatban: Aszódi A. és Pázmándi T.

Az ülést Szatmáry Zoltán elnök vezette.

A napirendi pontok alapján a következő témák, kérdések kerültek megbeszélésre, állásfoglalások, javaslatok születtek:

1. Aszódi A. (BME NTI): A nukleáris szakember képzés helyzete Magyarországon.

Az előadó kitért az EU-államok energia igényének és forrásainak helyzetére, a nukleáris energia szerepének várható növekedésére, miközben a szakember utánpótlás biztosítása veszélyben van (lásd pl. nemzetközi fórumokon, korábbi bizottsági üléseken is elhangzottakat). Azzal, hogy a Paksi Atomerőmű az utóbbi években csupán elenyésző számban igényelt új szakembereket, más nukleáris alkalmazások és kutatások volumene úgyszintén csökkent, az egyetemi hallgatók, a fiatal szakemberek stb. érdeklődése is erősen mérséklődött a szakterület iránt, a jövőkép kevésbé biztató, amihez hozzájárul a nukleáris eljárásokkal szembeni „társadalmi félelem” is. Az érdeklődés – más műszaki, természettudományi tárgyakhoz hasonlóan – már középiskolában is erősen megcsappant, amin bizonyos mértékben lehet segíteni attraktívabb oktatási formákkal stb.

A hozzászólók (Koltay E., Rontó Gy., Köteles Gy., Makai M., Rónaky J. és mások) a kérdések, megjegyzések mellett – az élénk vitát követően – a hazai helyzet javulását általában abban látják, hogy a Paksi Atomerőmű blokkjainak élettartam hosszabbítási programja, ill. annak konkrét beindulása növeli a szakember igényt, javítja a kilátásokat. A reaktorok élettartam hosszabbítását a szakemberek mellett a hazai politikusok döntő többsége is támogatja, nemzetközi tapasztalatok állnak rendelkezésre (USA-ban már 8 blokkra adtak élettartam hosszabbítási engedélyt, Európában is több helyen folyamatban van az engedélyeztetés).

Szatmáry Z. hangsúlyozta, hogy a jelen egyetemi, felsőfokú képzési finanszírozási rendszer sem kedvez a laboratóriumi, kiscsoportos, igényes oktatásnak.

2. Közeljövő szakmai programjáról

a.) Bozóky László emlékelőadás

A Bizottság jóváhagyta Fehér I. javaslatát. Az emlékülést a Bizottság nevében Fehér I. szervezi. A bizottsági, munkabizottsági tagok mellett a Fizikai Osztály elnökségi és más rokon szervezetek tagjai is kapjanak meghívót. Várható időpont: 2002 ősz.

b.) Ankét április végén

Ankétot tervezünk az MTA Radiokémiai Bizottságával és a Magyar Orvosi Nukleáris Társasággal (MONT) közösen a „nukleáris szakterületek oktatásának helyzetéről, problémáiról”, az MTA székházában, április 26-án (pénteken). (Szervező: MTA Radiokémiai Biz. Izotópalk. munkabiz.). Február végén, a 3 szervezet

elnökeinek és néhány tagjának részvételével tartott megbeszélésén a következő program-javaslat körvonalai alakultak ki:

de. 10-13 h: Vezető: Vértés A.

Graduális és posztgraduális oktatás problémái az érintett egyetemeken, szakterületi bontásban (javaslat: Radiokémia 30 perc, Ionizáló sug. alkalm. élelm. iparban 30 perc, Sugárvédelem: 30 perc, Reaktor- ill. nukleáris technika: 30 perc, Nukleáris medicina, sugárterápia: 60 perc).

13-14 h. ebédszünet

du. 14-16 h: Vezető: Szatmáry Z.

Előremutató javaslatok, ajánlások a nukleáris szakterületek oktatásának fejlesztésére (a javaslat szerint ebben a Radiokémia, a Reaktortechnika és a Nukleáris medicina szakterület mellett Uray I. elsősorban a középiskolai oktatással kapcsolatos munkabizottsági eredményekkel szerepel, 4x30 perc).

A Bizottság által szervezett területekről – előreláthatólag – a következő előadók lesznek a de.-i programban. Sugárvédelem: Kanyár B. (+ társszerzők az érintett oktatási intézményektől), Reaktortechnika (beleértve más nukl. techn.-t is): Aszódi A. (+ érintett oktat. intézm.-től társszerzők). A du.-i programban Sükösd Cs. és Uray I. szereplése várható.

(Értesülések szerint a Radiokémia oktatást Kónya J., Debrecen, az Ionizáló sugárzás, radioizotópok mezőgazdasági és élelmiszeripari alkalmazás oktatását Kiss I., Szent István Egyetem, vezeti elő. A du-i programban Homonnay Z., ELTE Magkémia szerepel. A Nukleáris medicina területről még nincs információ az előadókról.)

3. Munkabizottsági vezetők beszámolói és f. évi tervek

A elhúzó ülése miatt mind a beszámolókra, mind a tervek kifejtésére rövid idő maradt. Fehér I. a készülő „Sugárvédelmi helyzetfelmérés és ajánlások” kötet közeljövőben várható kiadásáról tájékoztatót.

Rontó Gy. a PhD-képzés területén elért eredmények fontosságát hangsúlyozta. Uray I. pedig a középiskolai, a lakossági tájékoztatási oktatás további lépéseit vázolta, köztük egy nyugat-európai „tájékoztató anyag” magyarországi realizálását, vándorkiállítás szervezését javasolta. Ennek elkészítéséhez „magyarosításához” komoly hazai támogatás szükséges.

4. A Bizottság megújításáról

A jelen bizottság 3 éves mandátuma ősszel jár le. Az elnök javaslata alapján Rontó Gy., Fehér I. és Koltay E. tagok személyében előkészítő, javaslattevő bizottságot szavaztunk meg. A választás ősszel esedékes, azaz az előkészítő bizottság legkésőbb szeptemberre készítse el javaslatát, elnökre is. A titkárt az új Bizottság választja meg, az elnök javaslata alapján.

5. Egyebek

- Zombori P., mint az MTA közgyűlés doktor képviselője, véleményeket, javaslatokat kért a közelgő MTA elnöki választáshoz.

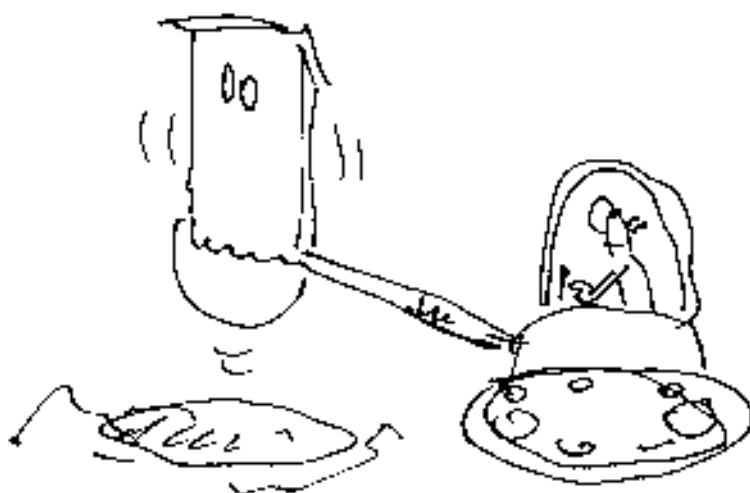
- Az ülést követő napokban, Neményi Mártától kapott információ alapján a Fizikai Osztály felkéri a Bizottságok elnökeit, hogy a májusi közgyűlésre, tudományos ülészek keretében számoljanak be a 3

éves eredményekről (10-10 perc). Ezen kívül minden bizottság 1 reprezentatív előadást is tarthat, az általa választott témából, sőt önálló tudományos ülést is szervezhet. *Ezzel kapcsolatban Szatmáry Z. elnök szívesen fogad javaslatokat (munkabizottságok vezetői mindenképpen nyilatkozzanak), március 22.-ig, hogy a márciusi 27.-re tervezett osztályülésre előkészíthesse javaslatát!*

2002. március 11.

Kanyár Béla sk, a Bizottság titkára

KIEMELT LÉTESÍTMÉNY

IN MEMORIAM

DR. MEDVECZKY LÁSZLÓ

Nyolcvanöt éves korában, 2002. augusztus 27-én elhunyt dr. Medveczky László, a fizikai tudomány doktora, címzetes egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia Atommagkutató Intézetének alapító tagja, volt tudományos igazgatóhelyettese, ny. tudományos tanácsadója. Személyében a 20. században a debreceni egyetemeken szerveződő és fejlődő természettudományos oktatás és kutatás, a magfizikai kutatások intézményesített kiteljesedésének fontos szemtanúját, aktív résztvevőjét veszítettük el.

Medveczky László 1917. július 10-én Debrecenben született. Iskolai tanulmányait is Debrecenben végezte, amelyet 1940 tavaszán matematika-fizika szakos tanári oklevél megszerzésével fejezett be. Akkor még nem volt a Tisza Kálmán Tudományegyetemen természettudományi kar, így egyetemi tanulmányait bölcsészként kezdte és együtt hallgatott filozófiát többek között Szabó Magdával, Losonci Gézával. Fizikát az orvoskaron Gyulai Zoltán professzornál tanult, és már egyetemi hallgatóként bekapcsolódott a Gyulai Zoltán által vezetett Orvostudományi Fizikai Intézet munkájába. Itt lett Tarján Imre famulusaként díjtalan gyakornok 1938-tól, ahol kutatási témája az alkálifémek egykristályok fényelektromos vezetésének tanulmányozása volt. 1941-ben már, mint díjas gyakornok kísérte el Gyulai professzort Kolozsvárra, ahol a kutatómunka folytatása mellett részt vett az egyetemi oktatásban a Kísérleti Fizikai Intézet felszerelésében. 1942 őszén behívták katonának, s a háborúból 1947-ben tért haza betegen két év orosz hadifogság után. Nehéz átmeneti időszak után sorsa akkor rendeződik, és pályája akkor kezd felívelni, amikor előbb, mint tanársegéd, majd 1950-től, mint adjunktus be tud kapcsolódni a Gyulai professzor igazgatói helyére lépett Szalay Sándor merész és nagyhorderejű kutatási programjába. Ekkorra a debreceni magfizikai kutatások már szilárd alapokat nyertek és jelentős eredményeket mutattak fel. A kereteket immár a KLTE Természettudományi Kar Kísérleti Fizikai Intézete biztosította.

Szalay professzor a saját gyorsítók fejlesztése mellett a nukleáris részecskék detektálására alkalmas módszerek, eszközök és műszerek kifejlesztésére is nagy hangsúlyt helyezett. Így kapta Medveczky László fő feladatul a magfizikai folyamatokban keletkező gyorsneutronok fotoemulziós módszerrel való detektálásának megvalósítását. Ezt az akkor még világviszonylatban is új technikának számító módszert Medveczky László, az ország elzártságából adódóan, autodidakta módon sajátította el és szerény kutatási feltételek mellett is sikerrel honosította meg hazánkban. 1951 májusában az I. Fizikus Vándorgyűlésen már nagysikerű előadást tartott az (alfa, neutron) magfolyamatok vizsgálata során nyert mérési eredményeiről. Különösen az Acta Physica Hungaricában 1956-ban közölt, a Po-Be neutronforrásokra vonatkozó eredményeit idézik sokan; ugyanis ezt a fotoemulziós módszerrel elérhető legjobb neutron spektrumnak tekintik. Ezt a kalibrálási célból fontos eredményt több külföldi tankönyv és kézikönyv is átvette.

1954-ben a debreceni magfizikai kutatásokban új fejezetet nyit: az Atomki megalakulása. Medveczky László a 80. születésnapján adott interjúban a következőket mondta a Hajdú-Bihari Napló riporterének. *"Az Atomki létrejött Szalay Sándor érdeme. Én az uránprogramban konkrétan nem vettem részt, csak annyiban, hogy Szalayval közösen kimutattuk: a szénhamuban a gömbe olvadt szerves rész tartalmazza az urániumot. Ezt akkor nem lehetett publikálni, az urán kényes téma volt. Az Atomki létrehozása Vas Zoltán kormánybiztos debreceni látogatásához kötődik. Amikor végigkísértük a laboratóriumon, kinézett az ablakon és kijelentette, ez a kóceráj (a szemközti cementipari vállalat)*

eltűnik és fél év múlva ezren fognak a laboratóriumban dolgozni. Felszólította Szalayt, hogy adjon be tervezetet. Másfél év múlva elkészült az Atomki." Az Atomki tényleges létrehozásában azonban Medveczky László is nagyon fontos, talán meghatározónak is mondható szerepet töltött be. Rendkívüli szervezőkészségét, kiváló diplomáciai érzékét, jó tárgyaló készségét sűrű budapesti utazásain kamatoztatta, Minden fontos helyen jelen volt, ahol az intézet létrehozásának, sokoldalú felszerelésének ügyét elősegíthette. 1967-től 1976-ig mint az intézet tudományos igazgatóhelyettese szolgálta tovább ezt az ügyet.

Mint alapító tag jött át az Atomkiba 1954-ben, és a fotoemulziós csoport felfejlesztésén és irányításán túl, saját szavai szerint a későbbiekben az utánpótlás képzésének ügyét bízta rá Szalay professzor. A fotoemulziós módszerrel elért jelentősebb eredményei jórészt technikai jellegűek voltak, de fontos sikereket ért el a fotoemulziós módszer egyes speciális területeken való bevezetésében, így a személyi neutrontozimetriában és autoradiográfiás alkalmazásokban. Az általa képviselt több mint tizenöt éves fotoemulziós nyomdetektálási tapasztalatok tették lehetővé, hogy a szilárdtest nyomdetektorok felfedezése után már pár éven belül úttörő jelentőségű eredmények születhettek ezen az új területen is a debreceni fizikai intézetekben. Az Atomkiban Somogyi György, legambiciózusabb tanítványa, majd munkatársa lett a szilárdtest nyomdetektorkutatás nemzetközi hírű képviselője, aki a kutató csoport vezetésében is utódja lett. 1979-ben megosztott Akadémiai Díjat kaptak a nukleáris nyomdetektorok módszerének továbbfejlesztése és interdiszciplináris, valamint népgazdasági alkalmazásaira vonatkozólag elért kiemelkedő eredményeikért. Ez utóbbi témakörben a hazai nyomdetektoros uránkutatáshoz, valamint a paksi atomerőmű neutrontozimetriai rendszerének megoldásához nyújtott hozzájárulásukat honorálták.

Medveczky László szakterületének nemzetközileg elismert, kiváló kutatója volt. 1963-ban a fizikai tudomány kandidátusa, 1981-ben a fizikai tudomány doktora fokozatot szerezte meg. Száznál több tudományos publikációjára több mint háromszáz, többségében nemzetközi közlemény hivatkozik. Tudományos tanácsadóként nyugdíjba vonulása (1983) után is részt vett a kutatómunkában, az intézet tudományos és szervezeti életében.

Munkakörén kívül sokat és eredményesen tevékenykedett az ismeretterjesztés és a közművelődés területén. Az Eötvös Lóránd Fizikai Társulatnak 1949 óta tagja, s közel harminc éven át részt vett az ELFT vezetőségének illetve tanácsának a munkájában. A debreceni csoport létrehozásában meghatározó szerepe volt, és azt megalakulástól tizenöt éven át, mint titkár irányította. Több tisztséget töltött be a MTESZ központi és debreceni szervezetében. 1967-1976-ig tagja volt az MTA Matematikai és Fizikai Osztályán belül működő Magfizikai Albizottságnak, valamint 1967-1980-ig az International Radiation Protection Association Magyar Nemzeti Bizottságának.

Sokoldalú, értékes munkájáért több magas kitüntetésben részesült. A Munkaéremrend bronz fokozatát 1966-ban, az ezüst fokozatot 1975-ben, az arany fokozatot 1983-ban kapta meg. 1953-ban elnyerte az ELFT Bródy díját, 1979-ben Akadémiai díjat kapott. 1978-ban Atomki Közművelődési díjat, 1982-ben MTESZ díjat kapott.

Emlékét kegyelettel megőrizzük.

Hunyadi Ilona

IRPA HÍREK

Dear IRPA Delegate,

I am pleased to inform you that the proceedings of all the IRPA International Congresses (1 through 10) are now available on the IRPA Web Site in PDF format! The IRPA Executive Council believes that this will be a very valuable information and research resource for the radiation protection community in general and the IRPA family in particular. We would like to encourage you to inform your Society colleagues of the upgrade to our Web Site.

The proceedings can be found at <http://www.irpa.net/pub/pr/index.html>. The proceedings documents can be accessed and printed using Adobe Acrobat, which is available on the Internet at no charge. If you or your Society members have any technical problems accessing these proceedings, please contact the IRPA Web Master, Franck Levy at irpa.webmaster@irpa.net.

With Best Wishes,

Dick Griffith

IRPA Publications Director

(Rónaky József tájékoztatása alapján)

A KÖZELJÖVŐBEN MEGRENDEZÉSRE KERÜLŐ NEMZETKÖZI KONFERENCIÁK

Összeállította András Andor

- **EURADOS Annual Meeting and General Assembly**

Braunschweig, Németország, 2003 január 22-24

További információ: Internet: <http://www.eurados.org>

- **EULEP Annual Meeting and General Assembly**

Reisensburg, Németország, 2003 március 9-12

További információ: Internet: : <http://www.eulep.org>

- **2nd NEA/ICRP Forum "The Possible Implications of New ICRP Recommendations"**

Spanyolország, 2003 április 2-4

További információ: Egyelőre nem áll rendelkezésre

- **International Conference on Isotopic and Nuclear Analytical Techniques for Health and Environment**

Bécs, Ausztria, 2003 június 23-26

További információ: Internet: <http://www.iaea.org/worldatom/Meetings/2003/index.shtml>

- **International Conference on the Safety of Transport of Radioactive Material**

Bécs, Ausztria, 2003 július 7-11

További információ:

Internet: <http://www.iaea.org/worldatom/Meetings/2003/index.shtml>

- **Workshop on Recent Advances in Absorbed Dose Standards (ARPANSA)**

Melbourne, Ausztrália

2003 augusztus 19-21

További információ: e-mail: robert.hunley@health.gov.au

- **ICEM' 03 - The 9th International Conference on Environmental Remediation and Radioactive Waste Management**

Oxford, Anglia, 2003 szeptember 21-25

További információ: Internet: <http://www.icemconf.com>
- **IRPA Regional Congress on Radiation Protection in Central Europe**

Pozsony, Szlovákia, 2003 szeptember 22-26

További információ: e-mail: Ludmila Auxtova auxtova@szubb.sk

Internet: <http://www.upkm.sk/ipcm/indexe.html>
- **Ninth Symposium on Neutron Dosimetry - Advances in Nuclear Particle Dosimetry for Radiation Protection and Medicine**

Delft, Hollandia, 2003 szeptember 28 - október 3

További információ: Internet: <http://www.iri.tudelft/~neudos9>
- **International Symposium on "Off-site Emergency Management Capabilities and Challenges"**

Salzburg, Ausztria, 2003 szeptember 29 - október 3

További információ: e-mail: joachim.ehrhardt@itek.fzk.de
- **International Conference on the Protection of the Environment from the Effects of Ionising Radiation**

Stockholm, Svédország, 2003 október 6-10

További információ: Internet: <http://www.iaea.org/worldatom/>
- **Training Course on Internal Exposure Monitoring Programmes**

Paris, Franciaország, 2003 november 24-24

További információ: e-mail: jean-rene.jourdain@irsn.fr
- **IRPA 11 International Congress**

Madrid, Spanyolország

2004 május 23-28

További információ: Internet: <http://www.irpa11.com/>

IRPA REGIONAL CONGRESS ON RADIATION PROTECTION IN CENTRAL EUROPE

First announcement

**Clearance levels and material release
Environmental impact assessment of workplaces resp.
facilities with radiation sources**

Bratislava, Slovakia

September 22 - 26, 2003

organized by

**Slovak Society of Nuclear Medicine
and Radiation Hygiene**

in cooperation with

**Austrian Association for Radiation Protection
Croatian Radiation Protection Association
Czech Society for Radiation Protection
German-Swiss Radiation Protection Association
Health Physics Section
of the Roland Eötvös Physical Society, Hungary
Italian Radiation Protection Association
Polish Radiation Protection Association
Romanian Society for Radiological Protection**

SCOPE

The congress in Bratislava, 2003, is organized by the Slovak Society for Nuclear Medicine and Radiation Hygiene. This congress would like to progress the various IRPA initiatives to implement new radiation protection concepts. In accordance to this actual trends the main topics of the congress are "Clearance levels and material release" and "Environmental impact assessment of workplaces resp. facilities with radiation sources". In addition it is possible to submit papers and posters in all traditional radiation protection subjects (general aspects, biological effects of radiation, radiation protection in medicine, dosimetry, instrumentation, quality assurance...)

GENERAL INFORMATION

Oral presentations will be assigned to one of the topical sessions devoted to the themes listed below. Each session will open with a keynote lecture and following this lecture, a series of approx. Fifteen minutes' oral communications will be scheduled. Each presentation will be followed by short discussion.

TOPICS

General aspects of radiation protection, legislation

Impact of workplaces with radiation sources on the environment

- Environmental radiation protection - national legal basis, international recommendations
- Environmental radiation protection - concept and philosophy
- Material release and discharges from nuclear installations
- Discharges from non-nuclear workplaces with ionizing radiation sources
- Remediation

Next Informations: www.irpa2003.szm.sk www.irpa2003.szm.com

Health risks and influence of practices

- Normal operational conditions, incidents, accidents, treatment
- Risk reduction resulting from NI reconstruction

Optimization of radiation protection

- Quality assurance/quality control
- Safety culture
- Education and training
- Lessons learned from accidents

Biological effects of ionizing radiation

Radiation protection in medicine

Natural sources of radiation

SCIENTIFIC COMMITTEE

Chairman: Denisa Nikodemová
Members: Paul Günther Fischer
Natalia Golnik
Jozef Hutta
Rafael Martincic
Izabela Makaiová
Constantin Milu
Celso Osimani
Zdeněk Prouza
Maria Ranogajec-Komor
József Rónaky
Manfred Tschurlovits
Geoffrey Webb

ORGANIZING COMMITTEE

Luda Auxtová
Helena Cabáneková
Ľubomír Dobiš
Jana Burclová
František Parimucha
Karol Feik
Martina Horváthová

LANGUAGE

The working language of the congress will be English.

CONGRESS REGISTRATION FEE

The registration fee will be approximately 300 EUR.

It includes:

- Participation at the congress
- Access to the exhibition and posters' sessions
- Book of Abstracts, Proceedings
- Welcome Reception on Monday
- Social events
- Coffee and refreshments during breaks

CONTRIBUTION OF AUTHORS

All accepted contributions will be published in proceedings. A specific area will be designated for poster exhibition. Details concerning the size of the poster boards will be given in the second announcement.

ACCOMODATION

The accomodation will be arranged in local hotels in different categories

EXHIBITION

An exhibition area will be available for technical exhibitions. Details concerning the conditions will be given in the second announcement.

CONTACT US for further information: www.upkm.sk/ipcm/indexe.html

Ludmila Auxtova
State Institute of Public Health
Radiation Protection Department
Cesta k nemocnici 1, 975 56 Banska Bystrica, Slovak Republic
tel: +421-48-4335711
tel/fax: +421-48-4142501
e-mail: auxtova@szubb.sk

A 2002-BEN MEGJELENT FONTOSABB, A SUGÁRVÉDELMEET ÉRINTŐ JOGSZABÁLYOK

Összeállította: Jung József

(Lezárva: 2002. november 22.)

1. 1/2002. (I. 11.) Korm. rendelet

a veszélyes áruk közúti szállításának ellenőrzésére vonatkozó egységes eljárásról

(Az EU-konform rendelet érinti a radioaktív anyagot közúton szállító engedélyeseket is.)

2. 2/2002. (I. 11.) Korm. rendelet

a veszélyes áru szállítási biztonsági tanácsadó kinevezéséről és képesítéséről

(A rendelet címében szereplő tanácsadót legkésőbb 2002. december 31-éig ki kell nevezni mindenütt, ahol radioaktív anyagok szállításával kapcsolatos tevékenységet végeznek. Nem vonatkozik a rendelet a csak engedményes csomagolásban lévő radioaktív anyagok szállítására. EU-konform rendelet.)

3. 8/2002. (I. 30.) KöViM rendelet

a veszélyes áru szállítási biztonsági tanácsadó képzésének, vizsgáztatásának szabályairól és díjairól

(Eu-konform rendelet.)

3/2002. (II. 8.) SZCSM-EüM együttes rendelet

a munkahelyek munkavédelmi követelményeinek minimális szintjéről

(A rendeletet alkalmazni kell a sugárveszélyes munkahelyeken is. Olyan szabályokat tartalmaz, amelyek az atomtörvényhez kapcsolódó rendeletekben nem jelenhettek meg. Az EU-hoz történő csatlakozást kihirdető törvény hatálybalépése napján lép csak hatályba!)

32/2002. (III. 1.) Korm. rendelet

a radioaktív hulladékok országhatárokon át való szállításának engedélyezéséről

(EU-konform rendelet.)

8/2002. (III. 12.) EüM rendelet

az egészségügyi ágazat radiológiai mérő és adatszolgáltató hálózata felépítéséről és működéséről

(EU-konform rendelet.)

4. 33/2002. (V. 3.) HM rendelet

az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény honvédségi alkalmazásáról

Figyelem!

A közvetlen közeli jövőben (?) várható a Veszélyes Áruk Nemzetközi Közúti Szállításáról szóló Európai Megállapodás (ADR) „A” és „B” Mellékletei 2001. (!) évi módosításainak hazai alkalmazását elrendelő gazdasági és közlekedési minisztériumi (GKM) rendelet kiadása. Alapvető változásokat tartalmazó új szabályozásról van szó, érdemes lesz odafigyelni rá!

HIBATERJEDÉS

MOZGÓLABOROS ÖSSZEMÉRÉSI GYAKORLAT BALATONFÖLDVÁRON

(MORAL-14, 2002. szeptember 16-20.)

Idén ismét megrendezésre került a több mint egy évtizede évi rendszerességgel megtartott nemzetközi mozgólaboros összemérési gyakorlat. Ezúttal éppen hazánkban, Balatonföldváron jöttek össze Európa középső régiójának nukleáris környezetellenőrzésben járatos szakemberei. A találkozót három hazai intézmény (BM OKF, PART, FKFI AEKI) támogatásával, magas színvonalon és - a résztvevők visszajelzései alapján - nagy sikerrel tudtuk lebonyolítani. 6 ország és a NAÜ 16 csapata (összesen kb. 80 fő) vett részt a szűk munkahét programjaiban.

A program gerincét 10 mérési feladat, valamint egy külön "meglepetés" gyakorlat jelentette, amit egy sajtótájékoztatóval, az utolsó délutánt kitöltő előadássorozattal és néhány gasztronómiai élménnyel sikerült „fellazítani”. A szokásos gyakorlatok (in situ gamma-spektrometria, dózisteljesítmény mérés, elveszett forrás keresése stb.) mellett új elemekkel tudtuk gazdagítani az összejövétel programját. A PART támogatásával kibérelt balatoni kompon a csapatok mérhették a kozmikus sugárzás dózisteljesítmény-járulékát, valamint azt is vizsgálhatták, hogy a lokális (a hajó szabadon levő felületein megtapadt) szennyeződések mi módon mérhetők in situ gamma-spektrometriával.

Nagy élménnyel és sok fontos és hasznos tapasztalatokkal gazdagította a szervezőket és a résztvevőket az első munkanap végén rendezett váratlan, „meglepetés” gyakorlat. Balatonföldvár közterületének egy közelebből meg nem nevezett pontján elrejtett, radioaktív forrást tartalmazó bombaimitációt kellett az esti sötétségben megtalálniuk a gyakorlat önkéntes résztvevőinek, akiket a keresés irányítására kijelölt - de ugyancsak beavatatlan - szlovén kolléga, a mozgólaboros veterán Raf Martincic vezetett nyomra, mobiltelefonos utasítások segítségével. A gyakorlat, mind a szervezők, mind a résztvevők számára teljes sikerrel és nem kevés tanulsággal zárult.

A második nap paksi helyszíneken zajlott, az odautazás óráit a dózisteljesítmény útvonal-monitorozására és mobiltelefonos kommunikációs gyakorlatra fordítottuk. Az egyes csapatok a paksi erőmű környezetében végzett méréseik adatait a Védett Vezetési Pont dozimetriai irányító központjába továbbították, jól példázva azt, hogy egy ilyen szervezetileg össze nem tartozó nemzetközi társaság is képes rövid idő alatt együttműködő, hatékony munkaközösséggé válni. Az erőmű főépülete és a KKÁT körüli útvonal-monitorozás eredménye a résztvevőknek enyhe csalódás, a környéken élőknek jó hír: nevezetesen, hogy nem nagyon lehet mit mérni. De hát ez a társaság már csak ilyen, akkor jön izgalomba, amikor a háttér megemelkedik!

Újdonságnak számított a harmadik nap két mérési gyakorlata, a pajzsmirigy mérés és a szennyezett környezeti minta helyszíni mérése.

A mérési eredmények feldolgozása és az összefoglaló jelentés elkészítése most folyik. A gyakorlat során szerzett tapasztalatok és a beérkezett adatok alapján azonban már most elmondhatjuk, hogy a találkozó sikeres és eredményes volt, az eredetileg kitűzött alábbi célokat maradéktalanul elértük:

- Teszteltük a hagyományos nukleáris környezetellenőrzési módszerek (in situ gamma-spektrometria, dózisteljesítmény mérések, elveszett forrás keresése, stb.) alkalmazhatóságát és megbízhatóságát normál körülmények és váratlan, szokatlan helyzetekben.
- Vizsgáltuk a berendezések és mérőrendszerek alkalmazhatóságát nagyon alacsony és meglehetősen magas sugárzási háttér mellett.

- Teszteltük az egyes csapatok képességét arra, hogy váratlan helyzeteket milyen hatékonysággal tudnak kezelni a rendelkezésükre álló eszközökkel és módszerekkel.
- Meggyőződünk arról, hogy egy szervezetileg össze nem rendezett nemzetközi társaságból is lehet egy közös cél érdekében koordináltan együttműködni képes munkaközösséget létrehozni, ha a körülmények ezt szükségessé teszik.
- Kipróbáltunk néhány eljárást és munkalap sablont, amelyet a NAÜ vonatkozó dokumentumai (TECDOC 953, 955, 1092, 1162) ajánlanak nukleárisbaleset elhárítási tevékenységek szervezése és alkalmazása céljaira.

A szervezők tapasztalata és sok résztvevő visszajelzése alapján kissé fárasztó de sikeres és kellemes hetet töltött el a népes nemzetközi társaság a Balaton partján. Mind a sikerhez, mind a jó közérzethez jelentősen hozzájárult a támogató szervezetek (elsősorban a BM OKF és a PART.) nagyvonalú hozzájárulása, a fogadások és vendéglátások, a szálláshelyül - egyben főhadiszállásul is - szolgáló Jogar Hotel kitűnő konyhája, valamint a mindvégig kellemes koraőszi idő.

Budapest, 2002-11-28

Zombori Péter, KFKI AEKI Sugárvédelmi és Környezetfizikai Laboratórium

Birkapásztor legelteti nyáját az út szélén. Odamegy hozzá egy jól öltözött úr, és megszólítja:

- Nekem adja a nyája felét, ha megmondom ránézésre, hogy hány birkája van?
- Úgyse találja ki!
- No, tegyünk egy próbát. Lássuk csak. Szerintem 134 birkája van.
- Azannya! Hogy találta ki? No, de visszaadja az elnyert birkákat, ha megmondom a foglalkozását?
- Úgyse találja ki!
- Próbáljuk ki! Szerintem maga konzulens.
- Húha! Hogy találta ki?
- Először is: a fene se kérte, hogy idejöjjön. Másodszor: olyat mondott, amit eddig is tudtam. Végül mindez nagyon sokba került. (Gyűjtötte: Déri Zsolt)

HURRÁ! AKKREDITÁLTAK!

(Beküldte az Ápolt elválaszthatatlan bizalmasa, Déri Zsolt)

Hurrá! Akkreditáltak! Mily felemelő érzés! Azóta minden olyan nyugodt, mindenki kedves körülöttem, alig tudom elhinni Kedves kollégák higgyék el nekem, így igaz!

Pedig nem így indult.

Amikor megtudtuk, hogy akkreditáció előtt állunk mindenki nagyon ideges lett. El sem tudtuk képzelni hogyan is lehet egy kutató laboratóriumban az akkreditációnak megfelelő fegyvellemmel és következetességgel dolgozni. Az akkreditáció megvalósítása eldöntött dolog volt. Még az időpontot is kitűzték: legkésőbb december 31-re minden labor akkreditált lesz. Kétségnek, szkepticizmusnak helye nincs, elvégre mi egy kutató (na jó, kutatgató) laborban dolgozunk, vagy mifene.

Neki is láttunk teljes gőzzel. Illetve annyi gőzzel, amennyi a napi szokásos munka elvégzése után még maradt. Nem baj – gondoltuk -, majd később ráhajtunk. Tudunk mi akár napi 25 órát is dolgozni. (Nem fekszünk le és egy órával korábban kelünk fel.) Erőfeszítéseinknek meg is lett az eredménye. Nem haladtunk semmire.

Év közepére aztán beláttuk, hogy ez nem mehet így tovább. A kezdeti indokolatlan félelmünket felváltotta a megfontolt rettegés. Komolyan neki is láttunk az akkreditációnak. A kézikönyv főbb fejezeteinek áttanulmányozásakor világos lett, hogy a legfontosabb dolog a bizalmas ügykezelés megvalósítása és a befolyásolhatóság elkerülése. Mindez természetesen lépésről – lépésre tökéletesen dokumentálva.

Hát ez nem igazán nem vészes, hiszen ezek a feltételek már évek óta csaknem tökéletesen megvalósultak. Legalábbis első pillantásra úgy tűnt. Mert nézzük csak a bizalmas ügykezelést. Az intézetben a kollégák egy része olyan bizalmasan kezelte a mérési adatokat, hogy rajta kívül más nemigen juthatott hozzá. Meg is őrizte mindet magának. A befolyásolhatóságot meg hírből sem ismertük. Azt gondoltuk, hogy akkor nem is folyásolt be minket senki. De felvilágosítottak, hogy a befolyásolhatóság azt jelenti, hogy érdekeltek vagyunk az elvégzett munka mennyiségében és minőségében. Hát ezzel megint nem volt gond. Olyan csekély mértékben támogatták anyagilag a több és jobb munkát, hogy azt már akár ellenérdekeltségnek is nevezhattük. Bár a hobbi kifejezés nekem jobban tetszett. Tehát ezt is kipipálhattuk. Ami pedig a dokumentációt illeti, azzal azért nem voltunk teljesen megelégedve. De legalább a bizalmas ügykezelés meg volt vele oldva, ugyanis rajtunk kívül más úgysem tudott a papírok között eligazodni. De ebben megint tévedtünk. Megtanultuk az akkreditáció első főtételeit: Soha ne tegyél semmit, amit nem szerepel a dokumentációban, de bármit is csinálsz, azt dokumentáld le! Ez olyan, mint a skót közmondás: Soha ne igyál whisky-t vízzel és vizet whisky nélkül!

Tehát lélekben felkészültünk az akkreditáció megvalósítására.

Kezdetben minden simán ment. Leírtuk az összes alkalmazott mérési módszert olyan részletességgel, amilyenvel csak lehetséges volt. A legtöbb általunk használt módszer ugyanis nem szabvány szerinti volt. Sebaj, legalább jól átgondoltuk az egészet egyszer (meg még az elkövetkező hónapokban vagy pár százszor). A dokumentálást viszont teljesen átdolgoztuk. Sokkal áttekinthetőbb lett az egész. Attól kezdve rövid másfél óra keresgélés után játszva megtaláltuk azt a tíz – húsz oldalnyi anyagot, amely

minden egyes mérési adathoz tartozott. És mindez alig vitte el munkaidőnk felét. Ez természetesen eredeti munkaidőre vonatkozott, aminek következtében tovább növekedett a munkaidő hátralékunk. De legalább felfedeztük a virtuális (vagy képzetes) munkaidőt, amelyért meg is kaptuk az ugyancsak virtuális többlet-fizetést. A helytelen befolyásoltság elkerülése érdekében a mérést végzőnek nem volt szabad ismernie sem a mérendő mintát, sem a megbízót. Ezért a helyszíni mérések elvégzésére süket-néma, vak kollégákat szerettünk volna felkérni, de a munkaerő piacon elég csekély volt a felhozatal. Végül azt az áthidaló megoldást találtuk ki, hogy a helyszínre kiszálló kollégák szemét bekötjük és fül dugókkal látjuk el őket. A behozott mintáknál már könnyebb volt a helyzet, csak a mintát átvevőt kellett megesküdni az Akkreditációs kézikönyvre (no meg az anyja életére), hogy nem árulja el a mérést végző kollégájának, hogy azt a mintát vette át, melyet a kollégája már előzőleg a megbízóval megbeszélt. A mérést végző diplomás szakember pedig bekapcsolta az IQ-felezőjét (magasan kvalifikált kolléga esetében az IQ-negyedelőt), hogy nehegy felismerje, hogy egy mérésre behozott féltéglát kell a detektorhoz behelyeznie.

Látható tehát, hogy a kezdeti nehézségek ellenére ment is minden, mint a karikacsapás. Az akkreditációs bizottság – egy-két apróságtól eltekintve - mindent a legnagyobb rendben talált. Így akkreditáltak lettünk. Azóta is az akkreditáció szellemében dolgozunk. Sőt még tovább is fejlesztjük magunkat (ez egyébként benne is van az Akkreditációs kézikönyvben).

Bizony, most már minden további nehézség nélkül megrendeljük magunktól a mérést úgy, hogy közben fogalmunk sincs arról, hogy mi voltunk a megrendelő és mit is akartunk magunkkal elvégeztetni. Ja, hogy ez egy kis skizofréniával jár? Úgy van! De hát ezért is vagyok most az Idegklinika Pszichiátria Osztályán.

De a fő, hogy akkreditáltak! Mily felemelő érzés! Azóta minden olyan nyugodt, mindenki kedves körülöttem, alig tudom elhinni ... az osztályvezető főorvos, az ápolók, sőt a betegek is. Kedves kollégák higgyék el nekem, így igaz!

Egy ápoló

Ui.: Most hallottam a jó hírt, hogy a Pszichiátriai Osztály is készül az akkreditációra.